

הלכות יבום וחליצה פרק ג

א. האומר זה בני, או שאמר יש לי בנים הרי זה נאמן; ופוסטור את אשתו מן החליצה, ומן היבום. אמר זה אחי, או שאמר יש לי אחין אינו נאמן לאסר אשתו, ולהניחה זקוקה ליבם: שהרי זה מתכוון לאסרה, לאחר מותו.

ב. היה מחזק שיש לו אחין, ואמר בשעת מיתתו, אין לי אחין אינו נאמן; וכן אם אמר על מי שהחזק אחיו, אין זה אחי אינו נאמן. לא היה מחזק באחין, ויצא עליה קול שיש שם עדים שיעידו שיש לבעלה אחין, והעדים במדינה אחרת אפלו אמר הוא בשעת מיתתו, אין לי אח הרי זו חוששת, ותמתין עד שיבואו העדים שאמרו וישאלו.

ג. מי שזנה עם אשה, בין פנויה בין אשת איש, ונתעברה, ואמר, זה העבר ממני הוא, ואפלו היא מודה לו אף על פי שהוא בנו לענין ירשה הרי זה ספק לענין יבום: כשם שזנת עמו, כך זנת עם אחר, ומאין יודע הדבר שזה בנו ודאי, והרי אין לו חזקה; אלא לעולם ספק הוא, ולהחמיר דנין בו וחולצת, ולא מתיבמת.

ד. נאמן עד אחד להעיד ליבמה שמת בעלה, ומתיבמת על פיו; או שמת יבמה, או שנתן לבעלה בן להתירה לזר. ואפלו עבד, או אשה, או גוי מסיח לפי תמו מעיד במיתת היבם, כמו שמעיד לאשת איש להתירה, כמו שבארנו בהלכות גרושין. וחמש הנשים שאין מעידות זו לזו שמת בעלה, כך אין מעידין לה שמת יבמה; ודין עדות זו, כדין אותה עדות, לענין עדים שמכחישין זה את זה במיתת היבם, ולכל דבר.

ה. שתי יבמות שבאו ממדינת הים, זו אומרת מת בעלי, וזו אומרת מת בעלי זו אסורה מפני בעלה שלזו, וזו אסורה מפני בעלה שלזו: שאין יבמתה נאמנת להעיד לה שמת יבמה, כמו שאמרנו.

ו. היה לאחת מהן עד שמת בעלה זו שיש לה העד, עומדת באסורה: שאינה אסורה מפני בעלה, אלא מפני יבמה. וזו שאין לה עד, מתרת: שהרי העד העיד שמת יבמה; והיא נאמנת לומר, מת בעלי.

ז. לזו בנים, ולזו אין בנים זו שיש לה בנים, מתרת; וזו שאין לה בנים, אסורה.

ח. היה להן יבם אחר כן, הרי זה מיבם לשתייהן. מת זה היבם שייבם אותן אסורות להנשא לזר, כשהיו בתחלה. נתיבמו ונתגרשו, הרי אלו מתרות לזר.

ט. אף על פי שהאשה נאמנת לומר, מת בעלי, ותנשא או תתיבם אין היבמה נאמנת לומר, מת יבמי, שתנשא לזר: הואיל והוא אסור לאו, שמא יהיה קל בעיניה. וכן אין היבם נאמן לומר, מת אחי, שייבם את אשתו שמא עיניו נתן בה. ואין האשה נאמנת לומר, מתה אחותי, שתפנס לביתה, ואין האיש נאמן לומר, מתה אשתי, שישא את אחותה עד שיעידו שני עדים שמתה אחותה, ואחר כך תפנס לביתה: שלא האמינו עד אחד, אלא משום התרת עגנה כמו שבארנו.

י. לפיכך האשה שהלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים,

ובָּאָה וְאָמְרָה, מִתּ בַּעֲלִי וְאַחֵר כֶּךָ מִת יִבְמִי, אוֹ שְׁאֲמָרָה מִת יִבְמִי וְאַחֵר כֶּךָ מִת בַּעֲלִי הָרִי זֹו אֵינָה נֶאֱמָנֶת. אָבֵל אִם הִלְכָה הִיא וּבַעֲלָה בְּלֶבֶד, וּבָאָה וְאָמְרָה, נָתַן לִי יָכֶם בְּמַדִּינַת הַיָּם וּמִת בֵּין שְׁאֲמָרָה מִת הַיָּכֶם וְאַחֵר כֶּךָ מִת בַּעֲלִי, בֵּין שְׁאֲמָרָה מִת בַּעֲלִי וְאַחֵר כֶּךָ מִת הַיָּכֶם שְׁנַתֵּן לִי הָרִי זֹו נֶאֱמָנֶת, שֶׁהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר.

יא. הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָה וּבָנָה לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאָה וְאָמְרָה, מִת בַּעֲלִי וְאַחֵר כֶּךָ מִת בְּנֵי נֶאֱמָנֶת, שֶׁהָרִי הִיְתָה בְּחֻזְקַת הַתֵּר לָזֵר. אָמְרָה מִת בְּנֵי וְאַחֵר כֶּךָ מִת בַּעֲלִי אֵינָה נֶאֱמָנֶת לְהַתִּיבֵם, וְחוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֶיהָ; וְחוֹלְצַת, וְלֹא מַתִּיבָמֶת.

יב. הִלְכָה הִיא וּבַעֲלָה בְּלֶבֶד, וּבָאָה וְאָמְרָה, נָתַן לִי בֶן בְּמַדִּינַת הַיָּם, וּמִת וְאַחֵר כֶּךָ מִת בַּעֲלִי נֶאֱמָנֶת וּמַתִּיבָמֶת, שֶׁהָרִי הִיְתָה בְּחֻזְקַת הַתֵּר לִיבָמָה בַּעַת שֶׁהִלְכָה. אָמְרָה, מִת בַּעֲלִי וְאַחֵר כֶּךָ מִת הֵבֶן שְׁנַתֵּן לִי אֵינָה נֶאֱמָנֶת לִפְטֹר עֲצָמָה מִן הַיָּבוֹם וּמִן הַחֲלִיצָה, וְחוֹשְׁשִׁין לְדַבְּרֶיהָ; וְחוֹלְצַת, וְלֹא מַתִּיבָמֶת.

יג. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהִיְתָה פְּסוּלָה לְכַהֲנָה מִתַּחֲלָתָהּ, כְּגוֹן שֶׁהִיְתָה גְרוּשָׁה אוֹ חֲלָלָה, אוֹ שְׁאֲמָרָה בְּמַעֲרָה הִיָּינוּ כְּשִׁמְתּוֹ. אָבֵל אִם אֵין הַדְּבָר כֵּן, אֵינָה חוֹלְצַת שְׂמָא תַּחֲלִץ וַיָּבוֹאוּ עֲדִים וַיַּעֲבִדוּ שֶׁהַדְּבָר כִּמּוֹ שְׁאֲמָרָה וְהַבַּעַל מִת תַּחֲלָה, וְנִמְצְאָת חֲלִיצָה זֹו אֵינָה כָּלוּם; וְתַנְשֵׂא לְכוּהֵן, וַיִּרְאֶה הָרוּאֶה אוֹתָהּ שֶׁחֲלָצָה וְנִשְׂאָת לְכוּהֵן, וַיִּדְמָה שֶׁהַחֲלוּצָה מִתֶּרֶת לְכַהֲנָה, וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעֲדִים שְׁבָאוֹ: לְפִיכֶךָ לֹא תַּחֲלִץ, וְלֹא תַתִּיבֵם, אֲלֹא תִשָּׂאֵר בְּחֻזְקַת זְקוּקָה כְּשִׁינִצָּאֵת, עַד שֶׁיָּבוֹאוּ עֲדִים.

יד. וְכֵן אִשָּׁה שֶׁהִלֵּךְ בַּעֲלָה וְצָרְתָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מִת בַּעֲלִיךָ הָרִי זֹו לֹא תַּחֲלִץ, וְלֹא תַתִּיבֵם לְעוֹלָם, עַד שֶׁיּוֹדֵעַ אִם יִלְדָה צָרְתָהּ, אוֹ לֹא יִלְדָה.

טו. וְלָמָּה לֹא תַּחֲלִץ אַחֵר תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים מִמִּיתַת הַבַּעַל, וְתִהְיֶה מִתֶּרֶת לָזֵר עַל כָּל פָּנִים שְׂאֵם יִלְדָה צָרְתָהּ, הָרִי נִפְטָרָה זֹו; וְאִם לֹא יִלְדָה, הָרִי נַחֲלָצָה: גִּזְרָה שְׂמָא יוֹדֵעַ אַחֵר הַחֲלִיצָה שֶׁיִּלְדָה צָרְתָהּ וְלֹד שְׁלִקְיָמָה, וְנִמְצְאָת זֹו שְׂאֵינָה חֲלִיצָה וְתַנְשֵׂא לְכוּהֵן אַחֵר שֶׁנַּחֲלָצָה, וַיֹּאמֶר הָרוּאֶה שְׂלֹא יָדַע בְּעֲדִים שְׁבָאוֹ שֶׁהַחֲלוּצָה מִתֶּרֶת לְכוּהֵן, וַיַּעֲבִיד שָׂרָאָה אוֹתָהּ נִשְׂאָת לְכַהֲנָה עַל פִּי בֵּית דִּין. לְפִיכֶךָ אִם הִיְתָה אֲסוּרָה לְכַהֲנָה מִתַּחֲלָתָהּ הָרִי זֹו חוֹלְצַת לְאַחֵר תִּשְׁעָה, וְתַנְשֵׂא לָזֵר.

טז. אָבֵל זֹו הַצָּרָה שֶׁהִיְתָה עִם בַּעֲלָה כְּשִׁמְתַּת תַּמְתִּין תִּשְׁעִים יוֹם כְּשִׂאֵר הַיָּבָמוֹת, וְתַחֲלִץ אוֹ תַתִּיבֵם; וְלֹא תַחֲוֹשׁ לְצָרְתָהּ שֶׁבְּמַדִּינָה הָאַחֲרָת, הוּאִיל וְלֹא הִיָּה בַּעֲלָה עֲמָה בְּמַדִּינָה.

יז. הָאִשָּׁה שִׁמְתַּת בַּעֲלָהּ, וְהִיְתָה לָהּ חֲמוּת בְּמַדִּינַת הַיָּם אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת שְׂמָא יִלְדָה חֲמוּתָהּ, וְכִבֵּר נָתַן לָהּ יָכֶם בְּמַדִּינָה אַחֲרָת: שְׂלֹא גִזְרוּ בְּדָבָר זֶה; אֲלֹא נַעֲמִיד אוֹתָהּ עַל חֻזְקָתָהּ, וְהָרִי הִיא מִתֶּרֶת. וְהוּא הַדִּין לְאִשָּׁה שִׁמְתַּת בַּעֲלָהּ, וְהִיָּה לוֹ בֶּן בְּמַדִּינָה אַחֲרָת הָרִי זֹו מִתֶּרֶת לָזֵר; וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא מִת הֵבֶן, אֲלֹא הַעֲמֵד אוֹתָהּ עַל חֻזְקָתָהּ.

יח. יֵצֵאת חֲמוּתָהּ מִעֲבֶרֶת הָרִי זֹו חוֹשֶׁשֶׁת, וְלֹא תַנְשֵׂא לָזֵר עַד שֶׁתִּדַּע מָה הִיָּה סוּף עֲבוּר חֲמוּתָהּ, שְׂמָא נִלְדָה לָהּ יָכֶם, קִדְּם מִיתַת הַבַּעַל.

יט. האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, ובאו ואמרו לה, מת בעליך ואחר כך מת בנך, ונשאת, ואחר כך נודע שחלופ היו הדברים תצא, והולד כשר; אמרו לה, מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתיבמה, ואחר כך נודע שחלופ היו הדברים תצא, והולד שנלד לפני השמועה או לאחר השמועה ממזר.

הלכות יבום וחליצה פרק ד

א. כיצד מצות חליצה: היבמה הולכת אחר יבמה למקום שהוא שם, ובאה לדינין, והן קוראין לו, ונותנין לו עצה ההוגנת לו ולה. אם עצה טובה ליבם, יועצין אותו ליבם; ואם עצה טובה לחלץ כגון שהיתה היא ילדה והוא זקן, או היא זקנה והוא ילד יועצין אותו לחלץ.

ב. וצריכין הדינין לקבע מקום שישבו בו, ואחר כך תחלץ שם בפניהם, שנאמר "ועלתה יבמתו השערה . . ." (דברים כה, ז). לא נועדו ולא קבעו מקום, אלא נקרוא נקרה ונקראת היא והוא לפניה, וחלצו חליצתה כשרה.

ג. ומלמדין אותה ואת היבם לקרות, עד שיהיו רגילין; ותהיה יכולה לקרות "לא אבה" (דברים כה, ז) בנשימה אחת, ואחר כך תאמר "יבמי" (שם) כדי שלא יהיה משמע דבריה, אבה יבמי. ומאחר שתהיה רגילה לקרות, אף על פי שלא קראת בנשימה אחת, אין מקפידין על זה; אבל אם אינה יכולה, מרגילין אותה עד שתדע.

ד. והחליצה ביום, ולא בלילה, ובפני שלושה שיודעין להקרות כשורה. ואם היה אחד מן השלושה גר פסול, ואפלו היה אביו גר ואמו ישראלית: עד שיהיה אביו ואמו מישראל. ומצותה בחמשה, כדי לפרסם הדבר; ואותן השנים, אפלו היו עמי הארץ.

ה. כיצד חולצין: מביאין לו מנעל שלעור שיש לו עקב, ואינו תפור בפשתן; ולובשו בימין, וקושר רצועותיו על רגלו; ועומד הוא והיא בבית דין, ומקריין ליבמה בלשון הקדש "מאן יבמי . . ." (דברים כה, ז), ואחר כך מקריין ליבם "לא חפצתי לקחתה" (דברים כה, ח); ונועץ רגלו בארץ, והיא יושבת ופושטת ידה בבית דין, ומתרת רצועות המנעל מעל רגלו, וחולצת המנעל ומשלכת אותו לארץ; ומשישםט רב העקב, התרה היבמה לזר.

ו. ואחר כך עומדת ויורקת בארץ כנגד פניו, רק הנראה לדינין שמצות חליצה שיהיו שניהן עומדין בשעת קריאה, ובשעת ריקקה; וצריכין הדינין לראות הרק יוצא מפיה. ואחר כך מקריין לה "ככה יעשה לאיש . . . ונקרא שמו, בישראל . . ." (דברים כה, ט-י). הכל בלשון הקדש, שנאמר "ככה" בלשון הזה; וכל היושבין שם עונין אחריה "חלוץ הנעל" "חלוץ הנעל" (דברים כה, י), שלושה פעמים.

ז. וצריך שתתפון היבמה שתחלץ לו, ויתפון הוא שיחלץ לה; ויעשו מעשים אלו, לשמן. והסומה אינו חולץ, שנאמר "ויורקה בפניו" (דברים כה, ט); ואין זה רואה הרק.

ח. נמצא סדר חליצה כן הוא: קוראה היא תחלה "מאן יבמי . . ." (דברים כה, ז); ואחר כך קורא הוא "לא חפצתי . . ." (דברים כה, ח); ואחר כך תחליץ, ואחר כך תקרא "ככה יעשה לאיש . . . ונקרא שמו . . ." (דברים כה, ט-י). ואין הסדר מעכב, אלא אם לא קראה בתחלה, לא היא ולא הוא, או שרקקה ואחר כך חליצה, או שקראה ואחר כך רקקה חליצתה כשרה. ולמה לא תחזור ותרק על הסדר, שמא יאמרו, רקיקה לבדה אינה כלום, ואינה פוסלת מן האחין.

ט. חליצה בלבד, ולא קראה ולא רקקה חליצתה כשרה; ואין צריך לומר, שחליצה וקראה ולא רקקה, או שחליצה ורקקה ולא קראה שחליצתה כשרה. במה דברים אמורים, בשהיו יכולין לדבר, שהרי הן ראויין לקרות. אבל אלמת או אלם, אינן חולצין; ואם חלצו, חליצתן פסולה: ואינן כחרש או חרשת שחלצו, שלא עשו כלום לפי שהחרש והחרשת, אינן בני דעת.

י. רקקה בלבד, או שרקקה וקראה ולא חליצה הרי זו כחליצה פסולה. קראה היא והוא, ולא חליצה ולא רקקה לא עשה כלום: שנאמר "ככה יעשה לאיש" (דברים כה, ט) המעשה שהוא החליצה והרקיקה, הוא שמועיל; אבל הקריאה אינה מעכבת, ואינה מועלת.

יא. חליצה ורקקה וקראת, והן יושבין או מטין על צדיהן, או שהיה שרוך הנעל קשור על שוקו מן הארבעה ולמטה, או שחליצה בפני שלושה עמי הארץ שאינן יודעין להקרות, וכן הסומה שחליצה חליצתה כשרה.

יב. חליצה בלילה, או שחליצה בפני שנים, או בפני שלושה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול, או שהיה המנעל קשור למעלה מן הארבעה, או שהתיר הוא ושמטה היא, או שהתירה היא ושמט הוא, או שנתכונה היא ולא נתכון הוא, או שנתכון הוא ולא נתכונה היא, וכן קטנה שחליצה לגדול חליצתה פסולה.

יג. וכן אם חליצה בפני יחיד, ואפלו בינו לבינה, ובלילה הרי זו חליצה פסולה; אבל חרש שוטה וקטן שחלצו, וכן החולץ למי שהיא פטורה מן החליצה ומן היבום אינה חליצה.

יד. יבם שרגלו הימנית חתוכה, אינו חולץ בשמאל; ואם חליצה מעל שמאלו, חליצתה פסולה. היתה רגלו עקומה לאחור, או הפוכה על צדה, או שהיה מהלך על ראשי אצבעות רגליו הרי זה אינו חולץ, שהחולץ צריך לנעץ עקבו בארץ וזה אינו יכול; ואם חליצה למי שרגלו כף, חליצתה פסולה. ויבמה שידיה חתוכות חולצת לכתחלה ואפלו בשניה, שלא נאמר וחליצה בידה.

טו. חליצה במנעל שלבגד, אינה חליצה; אבל אם חליצה במנעל שאין לו עקב, או שהיה תפור בפשתן, או שהיה מנעל שלשער או שלסיב או שלשעם או שלעץ, או שהיה מנעל גדול שאינו יכול להלך בו, או קטן שאינו חופה רב רגלו, או מנעל פרום שאינו חופה רב הרגל, או נפחת שאין מקבל רב הרגל חליצתה פסולה.

טז. חליצה בסנדל שלעץ ומחפה עור, או שהיתה קרקעיתו

עור ולחיייו שלשער, או שחלצה סנדל שלשמאל מעל רגלו הימנית, או שלא היה המנעל שלו, או שהיה המנעל גדול שיכול להלך בו, או קטן שחופה רב רגלו, או נפרם שחופה רב הרגל, או נפחת שמקבל רב הרגל חליצתה כשרה.

יז. סנדל המסגר והמחלט, ושלעבודה זרה שמניחין אותו ברגלי הצורה לא תחליץ בו; ואם חלצה חליצתה כשרה, ואף על פי שהוא אסור בהניה. אבל סנדל שלתקרבת עבודה זרה, ושלעיר הנדחת, או שנעשה למת שיקבר בו אם חלצה בו, חליצתה פסולה: שהרי אינו עומד להלך בו.

יח. קרעה המנעל מעל רגלו, או ששרפתהו, או שהיה לבוש שני מנעלין וחלצה העליון אף על פי שקרעה התחתון עד שנתגלתה רגלו, הרי זו חליצה פסולה.

יט. יבמה שאכלה שום וגרגיר וכיוצא בהן מדברים שמזיכין את הרק, והיה הרק זב מפיה אינו כלום, עד שיהיה הרק מעצמו. רקקה דם, או שהיה שותת מפיה אינו כלום; אבל אם מצצה ורקקה כשר, שאי אפשר לדם שנמצץ בלא צחצוחי רק. רקקה וקלטתו הרוח קדם שיגיע לכנגד פניו, כגון שהיתה ארוכה והוא קצר אינו כלום; ואם אחר שהגיע לנגד פניו אף על פי שלא הגיע לארץ, כשר. וכן אם לא ראו הדינין הרק כשיצא מפיה, כשר.

כ. חליצה מטעית, פסולה. כיצד כגון שאמרו לו, חליץ לה ובכך אתה כונסה, או שאמרו לו, חליץ לה שזו מצוה היא ואינה מפסדת עליך כלום, ואם רצית אחר כך ליבם תיבם, וכיוצא בדברים אלו. אבל אם הטעוהו ואמרו לו, חליץ לה על מנת שתתן לך מאתים זוז, או על תנאי כך וכך אף על פי שלא נתנה ולא נתקיים התנאי, חליצתה כשרה: שהרי נתפון לחליץ לה.

כא. המוסר מודעה על החליצה, חליצתו פסולה; לפיכך ראוי לדינין לומר לו לבטל המודעה, בדרך שעושין בגט. לחצוהו ישראל, והפוהו עד שחליץ אם כדין עשו, חליצתו כשרה; ואם שלא כדין, כגון שטעו או שהיו הדיוטות חליצתו פסולה. ואם הגויים אנסוהו מעצמן אם היה הדין נותן שיחליץ, חליצתו פסולה; ואם שלא כדין, אינה חליצה.

כב. כל מקום שאמרנו אינה חליצה, או לא עשה כלום, או אינה כלום הרי היא כאלו לא נחלצה לו, ולא נאסרו עליו קרובותיה, ולא נפסלה מן הפהנה, ומתרת להתיבם. וכל מקום שאמרנו חליצתה פסולה נאסרו עליו קרובותיה, ונפסלה מן הפהנה, ונאסרה על האחין, ואינה מתיבמת; ואינה מתרת להנשא לזר, עד שתחליץ חליצה כשרה. עברה ונשאת הרי זה חולץ לה חליצה כשרה, והיא תחת בעלה; ואין מוציאין אותה מידו.

כג. יבמה שגדלה בין האחין, הרי זו מתרת להתיבם; ואין חוששין לה שמה חלצה לאחד מהן בינו לבינה, ונפסלה עליהן. אבל אם ראינוה שחלצה נעלו שלא אחד מהן נפסלה, שמה נתפונה לחליצה; וצריכה חליצה כשרה, להתירה לזר.

כד. גט חליצה שאנו כותבין אינו אלא מעשה בית דין, כדי שיהיה בידיה ראייה שנחלצה. ואין הדינין חולצין, אלא אם כן

מפירין. לפיכך מי שראו זאת שִׁנְחֻלְצָה כּוֹתְבִין לָהּ גִט חֲלִיצָה, אֵף עַל פִּי שְׁאִינֵן מִפִּירִין שְׂזוּ הִיא אִשְׁתּ פְּלוֹנִי וְשִׁזָּה שְׁחָלַץ לָהּ אַחֲיוֹ: שֶׁהָרִי הַדִּינִין שְׁחָלְצָה בְּפָנֶיהֶם הִפִּירוּ זֶה, וְאַחֵר כֶּךָ חֲלָצָה.

כה. וְזֶה הוּא נֶסֶח גִּט חֲלִיצָה שֶׁנֶּהְגּוּ בּוֹ הָעַם: בְּיוֹם פְּלוֹנִי כֶּךָ וְכֶךָ לִירַח פְּלוֹנִי שְׁנַת כֶּךָ וְכֶךָ לְמַנִּין פְּלוֹנִי לְמַנִּינָא דִּי רְגִילָנָא לְמַמְנִי בֵּיהּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, אֲנַחְנָא דִּינִי דְּמִקְצַתָּנָא חֲתִימִין לְתַתָּא, בְּמוֹתָב תִּלְתָּא כַּחְדָּא הוּינָא יְתִבִּין בְּבִי דִינָא, וְסָלִיקַת לְקַדְמָנָא פְּלוֹנִית בֵּת פְּלוֹנִי אֲרַמְלַת פְּלוֹנִי, וְאַקְרִיבַת לְקַדְמָנָא גְבָרָא חַד דִּי שְׁמִיהּ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי, וְכֵן אָמַרְת לָנָא פְּלוֹנִית דָּא. פְּלוֹנִי בֶר פְּלוֹנִי דָּנָא אַחוּהּ דְּפְלוֹנִי מֵאֲבוּהּ הוּא דְּהוּינָא נְסִיבָנָא לִיָּהּ, וְשָׁכִיב וְחִי לְרַבָּנָן וְלִכְלָל יִשְׂרָאֵל שְׁבַק, וְבֶרַת וּבֶרַת יְרִית וּמַחְסִין וּמוֹקִים שְׁמָא בִּישְׂרָאֵל לֹא שְׁבַק. וְהָדִין פְּלוֹנִי אַחוּהּ חֲזִי לִיבּוּמֵי יְתִי. כַּעַן רַבָּנָן אֵימְרוּ לִיָּהּ אִי צְבִי לִיבּוּמֵי יְתִי יִיבָם, וְאִי לֹא יִטְלַע לִי קְדָמִיכוּן רַגְלִיהּ דִּימִינָא וְאַשְׁרֵי סִינִיהּ מַעַל רַגְלִיהּ וְאַרוֹק בְּאַנְפוּהִי. וְאַשְׁתְּמוּדְעָנוּהִי לְפְלוֹנִי דָּנָא דְּאַחוּהּ דְּפְלוֹנִי מִיתָנָא מֵאֲבוּהִי הוּא, וְאַמְרָנָא לִיָּהּ אִי צְבִית לִיבּוּמֵי יְתָהּ יִיבָם, וְאִי לֹא אִטְלַע לָהּ קְדָמָנָא רַגְלָהּ דִּימִינָא וְתִשְׁרֵי סִינָהּ מַעַל רַגְלָהּ וְתִרוֹק בְּאַנְפָּהּ. וְעָנִי וְאָמַר לִית אָנָּא צְבִי לִיבּוּמֵי יְתָהּ. מִיד אַקְרִינוּהָ לְפְלוֹנִית דָּא מֵאֵן יִבְמֵי לְהָקִים לְאַחֲיוֹ שֵׁם בִּישְׂרָאֵל לֹא אָבָה יִבְמֵי. וְאַף לְהֵאֵי פְלוֹנִי אַקְרִינָא לִיָּהּ לֹא חִפְצָתִי לְקַחְתָּהּ, וְאַטְלַע לָהּ רַגְלִיהּ דִּימִינָא וְשֶׁרַת סִינִיהּ מַעַל רַגְלִיהּ וְרַקַת בְּאַנְפוּהִי רוֹקָא דְּאַתְחֲזִי לָנָא מִפְּמָה עַל אֲרַעָא. וְתוּב אַקְרִינוּהָ כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אַחֲיוֹ וְנִקְרָא שְׂמוֹ בִּישְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנֶּעַל. וְאַנְחָנָא דִּינִי וְכָל דְּהוּוּ יְתִבִּין קְדָמָנָא עֲנִינָא בְּתֵרָה חֲלוּץ הַנֶּעַל חֲלוּץ הַנֶּעַל תִּלְתָּא זְמַנִּי. וּמִדְּאַתְעֲבִיד עוּבְדָּא דָּא קְדָמָנָא שְׁרִינוּהָ לְפְלוֹנִית דָּא לְמַהֲךָ לְהַתְנַסְבָּא לְכָל מֵאֵן דְּתַצְבִּי, וְאַנֶּשׁ לֹא יִמְחָא בִידָהּ מִן יוֹמָא דָּנָן וְלַעֲלָם. וּבְעַת מִנְנָא פְּלוֹנִית דָּא גִטָּא דְּחֲלִיצוּתָא דָּא, וּכְתַבְנָא וְחַתְמָנָא וְיַהֲבָנָא לָהּ לְזַכּוֹ כְּדַת מִשָּׁה וּיִשְׂרָאֵל.

כו. וּמַעֲיָדִין עָלָיו שְׁלוּשָׁה, אוֹ שְׁנַיִם מִן הַשְּׁלוּשָׁה, אוֹ שְׁנַיִם שְׂרָאוּ הַחֲלִיצָה אֵף עַל פִּי שְׁאִינֵן הַדִּינִין שְׁחָלְצָה בְּפָנֶיהֶן, כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ. וְאַפְלוּ אִשָּׁה, אוֹ עֶבֶד, אוֹ קָטָן שֶׁהוּא מִפִּיר וְנִבּוֹן נֶאֱמָנִין לוֹמַר, זֶה הוּא פְּלוֹנִי וְזוֹ הִיא יְבָמָתוֹ, וְחוֹלְצִין עַל פִּיהֶן: וְכֵן בְּשָׂאֵר עֲדוּת שְׁלִתּוּרָה, בֵּין לְעֲדוּת מָמוֹן בֵּין לְעֲדוּת אִסּוּר שְׁזֶה דְּבַר הָעָשׂוּי לְהַגְלוֹת הוּא; וְאַפְשָׁר לִידַע אֲמַתַּת הַדְּבָר שֶׁלֹּא מִפִּיהֶן, כַּעֲנִין שְׁבָאֲרָנוּ בְּסוֹף הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין.

כז. וְאַם רָצָה הַיָּבָם לִיבָם, מִקְדָּשׁ וּמִיבָם; וְכוֹתֵב לָהּ כְּתָבָהּ, כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְנוּ.

כח. וְזֶה הוּא נֶסֶח כְּתַבְת יְבָמִין שֶׁנֶּהְגּוּ בּוֹ הָעַם: בְּיוֹם פְּלוֹנִי . . . אִיךָ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי אֲתָא לְקַדְמָנָא וְכֵן אָמַר לָנָא. אַחֲיוֹ דְּמֵן אָבָא שָׁכִיב, וְחִי לְרַבָּנָן וְלִכְלָל יִשְׂרָאֵל שְׁבַק, וְבֶרַת וּבֶרַת וּמוֹרִית וּמַחְסִין וּמוֹקִים שְׁמָא בִּישְׂרָאֵל לֹא שְׁבַק, וְשָׁבַק הָיָא אֲתַתָּא דִּי שְׁמָהּ פְּלוֹנִית בֵּת פְּלוֹנִי, וְחֵאזִי לִי מִן אוּרִיתָא לִיבּוּמֵי יְתָהּ כְּדַכְתִּיב בְּסִפְר אוּרִיתָא דְּמִשָּׁה יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ. וְצָבִיאֵת פְּלוֹנִית דָּא וְאַתִּיבַּמַּת לְפְלוֹנִי בֶר פְּלוֹנִי יְבָמָה לְאוּקוּמֵי שְׁמָא בִּישְׂרָאֵל כְּדַכְתִּיב וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תִּלְד יִקּוּם עַל שֵׁם אַחֲיוֹ הֵמָּת וְלֹא יִמְחָה שְׂמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל. וְכַתֵּב לָהּ פְּלוֹנִי יְבָמָה לְפְלוֹנִית

יבִמְתִּיה כֶּסֶף זֹזִי מֵאֲתָן דְּחֹאזוּ לָהּ דִּהְיוּ כְּתִיבִין בְּכַתְּבָתָהּ דְּכַתֵּב
לָהּ בַּעֲלָהּ קְדָמָאָה, וְאוֹסִיף לָהּ מִדִּילִיה כֶּךָ וְכֶךָ. וְדָא נְדוּנָיָא
דִּהֲנַעֲלִילַת לִיה . . . כְּשָׂאָר טַפְסֵי כְּתָבוֹת.

כט. טַפְסֵי הַכְּתָבָה: בְּיוֹם פְּלוּנִי . . . אֵיךְ פְּלוּנִי בֶּן פְּלוּנִי
אָמַר לָהּ לְפָלוּנִית בְּתוּלְתָא כְּלָתָא הָוִי לִי לְאַנְתּוּ כְּדַת מִשָּׁה
וְיִשְׂרָאֵל, וְאַנָּא בְּמִימְרָא דְשִׁמְיָא אֶפְלַח וְאִיקָר וְאַסּוּבָר וְאַזּוֹן
וְאַפְרִנְס וְאַכְסִי יְתִיכִי כְּהִלְכַת גְּבָרִין יְהוּדָאִין דְּפִלְחִין וּמִיָּקָרִין
וּמִסּוּבָרִין וְזִנִּין וּמִפְרִנְסִין וּמִכְסִּין יֵת נְשִׁיהוֹן בְּקִשּׁוּט, וְיִהְיֶנָּא
לִיכִי מְהֵרִי בְּתוּלִיכִי כֶּסֶף זֹזִי מֵאֲתָן דְּאַנּוֹן מְזוּזִי כֶּסְפָּא טְבָא
עֲשִׂרִין וְחֲמִשָּׁה זֹזִי דְּחֹאזוּ לִיכִי וּמְזוּנִיכִי וּכְסוּתִיכִי וְסְפוּקִיכִי
וּמִיַּעַל עַלִּיכִי כְּאוֹרַח כָּל אֶרְעָא. וְצָבִיאַת כְּלָתָא פְּלוּנִית דָּא
וְהָוִת לִיה לְאַנְתּוּ. וְרָצָה וְהוֹסִיף לָהּ תוֹסֶפֶת עַל עִיקָר כְּתָבָה
עַד מִשְׁלָם כֶּךָ וְכֶךָ, וְדָא נְדוּנָיָא דִּהֲנַעֲלִילַת לִיה כֶּךָ וְכֶךָ, הַכֹּל
נִתְקַבַּל חֲתָן זֶה וּבָא לִידּוֹ וְנַעֲשֶׂה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְזָקָף הַכֹּל עַל עַצְמוֹ
בְּמִלּוֹה וּרְשׁוֹ. וְכֶךָ אָמַר לְנָא חֲתָנָא דִּנֵּן אַחֲרִיוֹת כְּתָבָה דָּא כְּלָהּ
עִיקָר וְנְדוּנָיָא וְתוֹסֶפֶת עִם שָׂאָר תְּנָאִי כְּתָבָה קְבִלִית עֲלָאי וְעַל
יִרְתָּאי בְּתָרָאי וְעַל כָּל שְׁפָר אָרְג נְכֶסֶין וְקִנְיָנִין דָּאִית לִי תַּחּוֹת
כָּל שְׁמִיָּא, דְּקִנִּיתִי וְדַעֲתִיד אָנָּא לְמִקְנִי, מִקְרָקְעִי וּמִטְלָטְלִי,
וּמִטְלָטְלִי אֲגַב מִקְרָקְעִי, בְּלַהוֹן יְהוֹן אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין לְכַתְּבָה
דָּא כְּלָהּ עִיקָר וְנְדוּנָיָא וְתוֹסֶפֶת לְאַתְפְּרָעָא מִנְהוֹן בְּחִי וּבְתָר
מוֹתִי וְאַפְלוּ מִגְלִימָא דְאַכְתָּפָאי, וְקִנְיָנוּ מִפְּלוּנִי דִּנֵּן עַל כָּל מְאִי
דְּכְתִיב וּמִפְּרִשׁ לְעִיל קִנְיָן שְׁלָם דְּלֹא כְּאַסְמִכְתָּא וְדְלֹא כְּטַפְסִי
דְּשִׁטְרִי, אֲלֹא כְּחֹמֶר חֹזֵק כָּל שְׁטָרֵי כְּתָבוֹת הַנוֹהֲגוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
וְכַהֲגֵן וְכַתְּקוֹן רְבוּתִינוּ ז"ל. וְחֲתָמְנוּ עַל שְׁטָר כְּתָבָה זֶה בְּזִמְן
הַנִּזְכָּר לְמַעַלָּה וְהַכֹּל בְּרִיר וְשִׁרִיר וְקִיָּם.

ל. וְאַם הִיתָה כְּתַבַּת אֲלֻמְנָה, כּוֹתֵב פְּלוּנִית אֲרַמְלָתָא; וְאַם
הִיתָה כְּתַבַּת גְּרוּשָׁה, כּוֹתֵב פְּלוּנִית הַגְּרוּשָׁה כְּדִי שְׁלֹא יִכְשַׁל בָּהּ
כּוֹהֵן. וְכוֹתֵב וְיִהְיֶנָּא לִיכִי מְהֵרִיכִי כֶּסֶף זֹזִי מֵאָה דְּאַנּוֹן מְזוּזִי
כֶּסְפָּא טְבָא תְּרִיסָר זֹזִי וּפְלָג זֹזָא דְּחֹאזוּ לִיכִי . . .

לא. כְּשִׁכּוֹתְבִין גִּט יְבָמִין, אוֹ כְּתַבַּת יְבָמִין מִשְׁרֻטֻט מְקוֹם
הַפְּסוּקִים, שְׂאָסוּר לְכַתֵּב שְׁלוֹשׁ תִּבּוֹת בְּלֹא שְׁרֻטוּט. וְיִבְמָה
שְׁחֻלְצָה, מִתַּרְת לְהַנְשֵׂא בְּיוֹם חֲלִיצָתָהּ, שְׁהָרִי אֵינָה חוֹלְצָת, עַד
שִׁתְּשָׁלִים תְּשָׁעִים יוֹם.

הַלְבוֹת יְבוּם וְחֲלִיצָה פֶּרֶק ה'

א. הִיבְמָה שֶׁנֶּתֶן לָהּ הֵיבָם גִּט כְּרִיתוֹת פְּסָלָהּ, וּפָסַל אֶת צְרוּתֶיהָ,
עָלֶיו, וְעַל שְׂאָר הָאֲחִין: שְׁהָרִי נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁחָלֵץ לָהּ. וְאִין הֲגָט
מוֹעִיל בִּיבְמָה אֲלֹא מִדְּבָרֶיהֶן, הוּאִיל וְהֲגָט מְגַרֵשׁ אִשָּׁת אִישׁ.
וְכָל גִּט שְׁפוּסֵל אֲשֶׁתוֹ מִן הַכְּהֻנָּה, פּוֹסֵל אֶת יְבָמָתוֹ; וְאֵינָה נִתְּרַת
לְזָר, עַד שְׁיַחְלֹץ לָהּ.

ב. הַמֵּאמֵר אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ קוֹנָה בִּיבְמָה קִנְיָן גָּמוּר, וְאֵינָה
נַעֲשִׂית בּוֹ אִשָּׁת אִישׁ גָּמוּרָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גִט, וְאֵינָה נִתְּרַת לְזָר
אֲלֹא בְּחֲלִיצָה. פִּיֻצָּד: הָעוֹשֶׂה מֵאֲמָר בִּיבְמָתוֹ, וְלֹא רָצָה
לְבַעַל צָרִיף לְכַתֵּב לָהּ גִּט, שְׁהָרִי נִתְקַדְּשָׁה לוֹ. וְצָרִיף לְחָלֵץ
לָהּ, כְּדִי לְהַתִּירָה לְאַחֲרִים, שְׂאִין הִיבְמָה נִתְּרַת לְזָר אֲלֹא אַחֵר

בְּעִילַת הַיָּבָם, אוֹ אַחֵר חֲלִיצָה. אֲבָל הֵגֵט פּוֹסְלָה לַיָּבָם, וְאִינוּ מְתִירָה לְזָר; וְהַמֶּאֱמָר אִינוּ קוֹנֶה בָּהּ קִנְיָן גָּמוּר, כַּבְּעִילָה.

ג. נָתַן מֶאֱמָר לַיָּבָמָתוֹ, וְחָזַר וְנָתַן גֵּט לְמֶאֱמָרוֹ מִה שֶׁעָשָׂה, הָרִי בָטְלוֹ וְהַתְּרָה. וְיֵרָאֶה לִי, שֶׁלֹּא הַתְּרָה אֵלֹא לְאַחִיו; אֲבָל זֶה שֶׁנָּתַן הֵגֵט, נֶאֱסָרָה עָלָיו. נָתַן גֵּט לְזִיקָתוֹ, וְלֹא לְמֶאֱמָרוֹ פֶּסְלָה עָלָיו וְעַל שְׂאֵר הָאֲחִין, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ; וְצָרִיכָה גֵט לְמֶאֱמָרוֹ, וְחֲלִיצָה לְהַתְּרָה לְזָר.

ד. הַמֶּאֱמָר שֶׁנָּתַן לַיָּבָמָה תַּחֲלָה, וְלֹא קִדְּמוֹ דְּבַר אַחֵר, וְלֹא נַעֲשֶׂה אַחֲרָיו דְּבַר אַחֵר, אֵלֹא אִם בְּעַל אוֹתָהּ זֶה שֶׁנָּתַן לָהּ הַמֶּאֱמָר הוּא הַנִּקְרָא מֶאֱמָר כָּשֵׁר. וְאִם קִדְּמוֹ גֵּט אוֹ חֲלִיצָה, בֵּין מִיָּבָם זֶה בֵּין מִיָּבָם אַחֵר, בֵּין בָּהּ בֵּין בְּצֶרְתָּהּ, וְכֵן אִם קִדְּמָתוֹ בְּעִילָה בְּצֶרְתָּהּ, בֵּין מִמֶּנּוּ בֵּין מֵאַחִיו, אוֹ שֶׁנַּעֲשֶׂה אַחֲרָיו גֵּט אוֹ חֲלִיצָה, בֵּין בָּהּ בֵּין בְּצֶרְתָּהּ, בֵּין מִמֶּנּוּ בֵּין מֵאַחִיו, אוֹ שֶׁבְּעַל אוֹ נָתַן מֶאֱמָר אַחֵר לְצֶרְתָּהּ, בֵּין הוּא בֵּין אָחִיו, אוֹ שֶׁנָּתַן לָהּ אָחִיו מֶאֱמָר אַחֵר אוֹ בְּעִלָּה הָרִי זֶה נִקְרָא מֶאֱמָר פֶּסוּל: בֵּין הַמֶּאֱמָר שֶׁקִּדְּמוּהוּ הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה, בֵּין הַמֶּאֱמָר שֶׁנִּתְאַחֲרוּ אַחֲרָיו.

ה. כִּיצַד: נָתַן גֵּט אוֹ חֲלָץ לַיָּבָמָתוֹ, וְחָזַר וְנָתַן מֶאֱמָר לָהּ אוֹ לְצֶרְתָּהּ, בֵּין הוּא בֵּין אָחִיו, אוֹ שֶׁבֹא עַל יָבָמָתוֹ אוֹ נָתַן לָהּ מֶאֱמָר, וְחָזַר וְנָתַן מֶאֱמָר אַחֵר לְצֶרְתָּהּ, בֵּין הוּא בֵּין אָחִיו, אוֹ שֶׁנָּתַן מֶאֱמָר לַיָּבָמָתוֹ, וְחָזַר אָחִיו וְנָתַן לָהּ מֶאֱמָר אַחֵר אוֹ בְּעִלָּה הָרִי זֶה מֶאֱמָר פֶּסוּל, בֵּין הַמֶּאֱמָר הָרִאשׁוֹן בֵּין הַמֶּאֱמָר הָאַחֲרוֹן.

ו. נִמְצְאָתָ לָמַד, שֶׁהַמֶּאֱמָר בֵּין שֶׁקִּדְּמוֹ מֶאֱמָר אַחֵר, אוֹ גֵּט, אוֹ חֲלִיצָה, אוֹ בְּעִילָה, בֵּין שֶׁקִּדְּם הַמֶּאֱמָר לְאַחֵד מֵאֵלֶּה הָרִי זֶה מֶאֱמָר פֶּסוּל: חוּץ מִן הַנּוֹתֵן מֶאֱמָר, וּבְעַל לְבַעֲלַת הַמֶּאֱמָר שֶׁזֶה הִיא כְּהַלְכָתָהּ.

ז. הַבְּעִילָה שְׂבוּעַל הַיָּבָם אֵת יָבָמָתוֹ תַּחֲלָה, אוֹ אַחֵר מֶאֱמָרוֹ בָּהּ, וְלֹא קִדְּמָה דְּבַר אַחֵר נִקְרָאת בְּעִילָה כְּשֶׁרָה. וְאִם קִדְּמָה מֶאֱמָר מֵאַחִיו, אוֹ גֵּט בֵּין מִמֶּנּוּ בֵּין מֵאַחִיו, בֵּין בָּהּ בֵּין בְּצֶרְתָּהּ, אוֹ אִם קִדְּמָה מֶאֱמָר בְּצֶרְתָּהּ, בֵּין מִמֶּנּוּ בֵּין מֵאַחִיו הָרִי זֶה נִקְרָאת בְּעִילָה פֶּסוּלָה.

ח. הַחֲלִיצָה שֶׁחוֹלֵץ הַיָּבָם לַיָּבָמָתוֹ תַּחֲלָה, אִם לֹא קִדְּמָה דְּבַר אַחֵר נִקְרָאת חֲלִיצָה מְעֵלָה. וְאִם קִדְּמָה גֵּט אוֹ מֶאֱמָר, בֵּין מִיָּבָם זֶה בֵּין מֵאַחִיו, בֵּין בָּהּ בֵּין בְּצֶרְתָּהּ הָרִי זֶה נִקְרָאת חֲלִיצָה פְּחוּתָהּ.

ט. יָבָמוֹת רַבּוֹת הַבְּאוֹת מִבֵּית אֶחָד, כִּיּוֹן שֶׁנִּבְעֲלָה אַחַת מֵהֶן בְּעִילָה כְּשֶׁרָה, אוֹ נִחְלָצָה חֲלִיצָה מְעֵלָה הִתְרוּ הַכֹּל, וְנִסְתַּלְקָה זִיקַת הַיָּבָם מֵעֲלִיהֶן. וְאִם נִבְעֲלָה אַחַת מֵהֶן בְּעִילָה פֶּסוּלָה, אוֹ נָתַן לָהּ מֶאֱמָר פֶּסוּל נֶאֱסָרוּ כָּלָן לַיָּבָם; וְצָרִיכָה גֵט זֶה שֶׁנִּבְעֲלָה, אוֹ שֶׁנָּתַן לָהּ הַמֶּאֱמָר, וְצָרִיכָה אַחַת מֵהֶן חֲלִיצָה לְהַתְּיָרָן לְזָר, שְׂאִין זִיקַת הַיָּבָם מִסְתַּלְקָת בַּבְּעִילָה פֶּסוּלָה.

י. נִחְלָצָה אַחַת מֵהֶן חֲלִיצָה פְּחוּתָהּ הִתְרָה לְהַנָּשֵׂא לְזָר, זֶה שֶׁנִּחְלָצָה. אֲבָל צֶרְתָּהּ אֲסוּרָה עַד שֶׁתַּחֲלֵץ גַּם הִיא, אוֹ עַד שֶׁיִּחְלְצוּ כָּל הָאֲחִין לְרֵאשׁוֹנָה שֶׁנִּחְלָצָה הַחֲלִיצָה הַפְּחוּתָהּ, שְׂאִין חֲלִיצָה פְּחוּתָהּ מִסְתַּלְקָת זִיקַת הַיָּבָם מִבֵּית זֶה עַד שֶׁתַּחֲזֹר עַל כָּל הָאֲחִין, אוֹ עַד שֶׁתַּחֲלֵץ כָּל אַחַת מֵהֶן.

יא. כָּל יָבָמָה שֶׁנִּבְעֲלָה לַיָּבָמָה, בֵּין בְּעִילָה כְּשֶׁרָה בֵּין בְּעִילָה פֶּסוּלָה, וְאִפְלוּ בְּעִלָּה אַחֵר שֶׁחֲלָץ לָהּ, בֵּין הוּא בֵּין אָחִיו, בֵּין

לְשֵׁם אִישׁוֹת בֵּין לְשֵׁם יְבָמוֹת, וְאָפְלוּ בָעַל צָרְתָּהּ אַחֵר שֶׁבָעַל
בְּעִילָהּ כְּשֶׁרָה, בֵּין הוּא בֵּין אָחִיו הָרִי זֶה צָרִיכָה גֹט, שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂת
אִשֶּׁת אִישׁ בְּבַעֲיָלָהּ.

יב. וְכֵן כָּל יְבָמָה שֶׁנָּתַן לָהּ מֵאָמֶר, בֵּין מֵאָמֶר כְּשֶׁר בֵּין מֵאָמֶר
פָּסוּל הָרִי זֶה צָרִיכָה גֹט מִפְּנֵי הַמֵּאָמֶר, כִּמּוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ; וְאַחֵר כִּי
יָסוּר אֲסוּר הַמֵּאָמֶר.

יג. כִּבְר בִּאֲרָנוּ שֶׁהַגֹּט, אֵינוֹ דוֹחָה הַיְבָמָה דְּחִיָּה גְמוּרָה, וְכֵן
הַמֵּאָמֶר, אֵינוֹ קוֹנֶה בָּהּ קִנְיָן גְּמוּר; אֲבָל הַבְּעִילָהּ, קוֹנֶה קִנְיָן
גְּמוּר, וְהַחֲלִיצָה, דוֹחָה אוֹתָהּ דְּחִיָּה גְמוּרָה. לְפִיכָךְ גֹּט אַחֵר גֹּט
בַּיְבָמָה, אוֹ מֵאָמֶר אַחֵר מֵאָמֶר מוֹעִיל; אֲבָל בְּעִילָהּ אַחֵר בְּעִילָהּ
בָּהּ, וְחֲלִיצָה אַחֵר חֲלִיצָה אֵין הָאֲחֵרוֹנָה מוֹעֶלֶת כָּלוּם. וְכֵן גֹּט
אוֹ חֲלִיצָה אַחֵר הַבְּעִילָהּ, אֵינָם כָּלוּם.

יד. פִּיצַד: יָבָם שֶׁנָּתַן גֹּט לַיְבָמָתוֹ, וְחָזַר וְנָתַן גֹּט לְצָרְתָּהּ
הָרִי זֶה אֲסוּר בְּקִרְבּוֹת שְׁתֵּיהֶן. וְכֵן שְׁנֵי יָבָמִין שֶׁנָּתְנוּ שְׁנֵי גֹטִין
לַיְבָמָה אַחַת, זֶה אַחֵר זֶה הָרִי זֶה כְּגֵרוּשָׁה לְשְׁנֵיהֶן, וְשְׁנֵיהֶן
אֲסוּרִין בְּקִרְבּוֹתֶיהָ; וְאַחַד מֵהֶן חוֹלֵץ. וְכֵן אִם נָתַן גֹּט לַיְבָמָתוֹ,
וְנָתַן אָחִיו גֹּט לְצָרְתָּהּ כָּל אֶחָד אֲסוּר בְּקִרְבּוֹת זֶה שֶׁנָּתַן לָהּ הַגֹּט;
וְכֵן אִם נָתְנוּ מֵאָמֶר אַחֵר מֵאָמֶר, כִּמּוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

טו. אֲבָל הַיָּבָם שֶׁחָלַץ לַיְבָמָתוֹ, וְחָזַר וְחָלַץ לְצָרְתָּהּ בֵּין הוּא
בֵּין אָחִיו, וְכֵן שְׁנֵי יָבָמִין שֶׁחָלְצוּ זֶה אַחֵר זֶה, לַיְבָמָה אַחַת אֵין
חֲלִיצָה אַחֲרוֹנָה כָּלוּם, וְאֵין הַחוֹלֵץ אוֹתָהּ אֲסוּר בְּקִרְבּוֹתֶיהָ,
שֶׁזֶה כְּחוֹלֵץ לְשָׂאֵר הַנָּשִׁים, שֶׁאֵין לוֹ עֲלֵיהֶן זִיקָה.

טז. וְכֵן הַבוֹעֵל יְבָמָתוֹ, וְחָזַר בֵּין הוּא בֵּין אָחִיו וְחָלַץ לָהּ אוֹ
לְצָרְתָּהּ אֵין חֲלִיצָה זֶה כָּלוּם; וְכֵן אִם חָזַר אָחִיו וְנָתַן גֹּט לָהּ אוֹ
לְצָרְתָּהּ, אֵינוֹ כָּלוּם. חָזַר אָחִיו וְנָתַן לָהּ מֵאָמֶר, אוֹ בָעַל לֹא
עָשָׂה כָּלוּם: מֵאַחֵר שֶׁבָעַל אָחִיו תַּחֲלָה, קָנָה קִנְיָן גְּמוּר; וְאֵין
הַקְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּאִשֶּׁת אִישׁ. אֲבָל אִם נָתַן מֵאָמֶר לְצָרְתָּהּ, אוֹ
בָעַל צָרְתָּהּ צָרִיכָה גֹט, כִּמּוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יז. שְׁנֵי יָבָמִין שֶׁיְבָמוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד, וְלֹא
נִדְּעָ מִי יָבָם תַּחֲלָה שְׁנֵיהֶן יוֹצִיאוּ בָּגֶט; וְיִתְּרוּ לְזָרִים, וְאֲסוּרוֹת
לַיְבָמִין. לְפִיכָךְ רְאוּבֵן שֶׁהָיָה בִירוּשָׁלַיִם, וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת
בַּעֲכוּ וְאַחַת בְּצוּר, וְשָׁמְעוֹן אָחִיו בַּעֲכוּ וְלוֹי אָחִיו בְּצוּר, וְשָׁמְעוּ
שְׁמַת רְאוּבֵן הָדִין נוֹתֵן שְׁלֹא יִיבָם אֶחָד מֵהֶן עַד שִׁידַע מַה עָשָׂה
אָחִיו, שְׁמָא קָדָם וַיְבָם. קָדָם אֶחָד מֵהֶן, וַיְבָם אֵין מוֹצִיאֵין
מִיָּדוֹ, עַד שִׁידַע שֶׁאָחִיו יָבָם תַּחֲלָה. רָצָה הָאֶחָד לְחַלֵּץ, קָדָם
שִׁידַע מַה עָשָׂה אָחִיו אֵין מוֹנְעִין אוֹתוֹ.

יח. יָבָם קִטָּן בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד בִּיאָתוֹ כִּמֵּאָמֶר מִן הַגְּדוֹל,
שֶׁאֵינוֹ קוֹנֶה קִנְיָן גְּמוּר. וּמֵאָמֶר בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד אִם
נָתְנוּ תַּחֲלָה, מוֹעִיל וְהָרִי הוּא פּוֹסֵל בּוֹ עַל הַגְּדוֹל; אֲבָל אִם נָתְנוּ
בְּסוּף, אֵינוֹ כָּלוּם. וְגִטּוֹ וְחֲלִיצָתוֹ אֵינָם כָּלוּם, בֵּין בַּתַּחֲלָה בֵּין
בְּסוּף.

יט. פִּיצַד: בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד שֶׁבָּא עַל יְבָמָתוֹ, אוֹ שֶׁנָּתַן
לָהּ מֵאָמֶר תַּחֲלָה פְּסָלָהּ עַל שְׂאֵר הָאֲחִין. אֲבָל אִם עָשָׂה הַגְּדוֹל
מֵאָמֶר בַּיְבָמָתוֹ, וְחָזַר בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד וְנָתַן לָהּ אוֹ
לְצָרְתָּהּ מֵאָמֶר לֹא עָשָׂה כָּלוּם, וְלֹא פְּסָלָהּ עַל אָחִיו הַגְּדוֹל;
חָזַר בֶּן תִּשְׁעֵי וּבָא עָלֶיהָ אוֹ עַל צָרְתָּהּ, אַחֵר מֵאָמֶר אָחִיו הַגְּדוֹל

פסלה על הגדול : כשני גדולים שעשו מאמר אחר מאמר, כמו שבארנו.

ב. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, וחזר אחיו הגדול ובא עליה, או חלץ, או נתן גט או בעל לה או לצרתה הרי זה פסלה על הקטן; וכן אם חזר הקטן ובא על צרתה, או בא אחיו האחר שהוא בן תשע שנים ויום אחד עליה או על צרתה נפסלה עליו, כדין מאמר ומאמר.

בא. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, והגדיל ולא בא עליה משהגדיל צריכה גט, וחליצה: גט, מפני ביאתו שהוא כמאמר; וחליצה להתירה לזר, שהרי לא נבעלה בעילה שקונה קנין גמור. ואם בא עליה משהגדיל, הרי זו צריכה גט בלבד. ואחד בן תשע שנים ויום אחד, ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות ולא נלדו בו סימני סריס, כמו שבארנו בתחלת הספר.

בב. קטנה שראויה למאן, והחרשת אף על פי שקדושי שתייהן מדברי סופרים כמו שבארנו שני מיני קדושין הן: קטנה יש לה קדושין, כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר; וקדושיה, תלויין עד שתגדיל. וחרשת תקנו לה נשואין, כדי שלא תשאר פנויה לעולם. לפיכך אם היו כל היבמות הבאות מבית אחד קטנות או חרשות ביאתה שלאחת מהן, פוטרת את כלן. היתה אחת חרשת ואחת קטנה אין ביאת אחת מהן, פוטרת צרתה. וכיצד תקנתן: מלמדין את הקטנה שתמאן, וכוונס את החרשת; ואם רצה לגרשה כותב לה גט אחר שיבוא עליה, ותתר לזר.

בג. היתה אחת פקחת ואחת חרשת ביאת הפקחת או חליצתה, פוטרת את החרשת; ואין ביאת החרשת, פוטרת את הפקחת, שאין קדושיה, אלא מדבריהן. וכן גדולה וקטנה ביאת הגדולה או חליצתה, פוטרת את הקטנה; ואין ביאת הקטנה, פוטרת את הגדולה.

כד. היו שתייהן קטנות הראויות למאן, ובא היבם על אחת מהן, וחזר ובא הוא או אחיו על השניה לא פסל את הראשונה; אבל מלמדין את השניה שתמאן, ויקים זה יבמתו הקטנה שנבעלה תחלה.

כה. וכן הדין בקטנה וחרשת, שבא היבם תחלה על הקטנה, וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת לא פסל את הקטנה; והחרשת, צריכה גט: שביאת הקטנה מעלה מביאת החרשת, שהקטנה ראויה לאחר זמן; לפיכך יקים הקטנה, שנבעלה תחלה. בא היבם תחלה על החרשת, וחזר ובא הוא או אחיו על הקטנה פסל את החרשת; ומלמדין את הקטנה שתמאן, והחרשת יוצאה בגט.

כו. היו אחת פקחת ואחת חרשת, בא היבם על הפקחת, וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת לא פסל את הפקחת; והחרשת, צריכה גט. בא היבם על החרשת, וחזר הוא או אחיו ובא על הפקחת פסל את החרשת, והחרשת יוצאה בגט; והפקחת, בגט וחליצה.

כז. היו גדולה וקטנה, בא על הגדולה, וחזר הוא או אחיו ובא על הקטנה לא פסל את הגדולה; ומלמדין את הקטנה שתמאן.

בָּא עַל הַקִּטְנָה, וְחָזַר וּבָא הוּא אוֹ אֲחִיו עַל הַגְּדוּלָּה מְלֻמְּדִין אֶת
הַקִּטְנָה שֶׁתִּמְאַן ; וַיִּקְיָם הַגְּדוּלָּה, שֶׁבָּעִילָתָהּ קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר.